

Raport o wolontariacie w Polsce

1. Współpraca wolontariat - uniwersytety

1.1 Wolontariat w Polsce

Powszechnie uznawana definicja wolontariatu w Polsce to “nieodpłatna działalność na rzecz innych osób, nie będących członkami rodziny lub znajomymi”.

Studium dotyczące Polskiego Wolontariatu i Filantropii, opublikowane w grudniu 2001r. ujawnia, że tylko 10% dorosłych spośród 1000 ankietowanych pracowało w charakterze wolontariuszy. 10-stronnicowy raport jest dostępny na stronie internetowej http://www.cev.be/data/File/Poland_legalstatus.pdf

W Polsce działa około 30.000 organizacji non-profit. Około 87% z nich współpracuje z wolontariuszami, a 60% z nich nie zatrudnia żadnego personelu, działając wyłącznie w oparciu o pracę wolontariuszy. Istnieje bardzo silne wsparcie procesu legalizacji pracy wolontariuszy w Trzecim Sektorze.

1.2 Kontekst polityczny i prawny

Procentowy udział obywateli, którzy angażują się w pracę w charakterze wolontariuszy różni się w zależności od kraju. Polska jest wśród krajów OECD ma najniższy wynik – 14% dorosłych w Polsce udziela się w wolontariacie. Oznacza to, że rząd nie wspiera i nie zachęca do wolontariatu. Ten niski stopień uczestnictwa w wolontariacie może być skutkiem polityki państwa, organizującego w czasach Komunistów „obowiązkowe prace społeczne” oraz częściowo sytuacji ekonomicznej i społecznej obywateli.

Projekt ustawy, dotyczącej organizacji NGO i wolontariatu został przedstawiony przez grupę polskich stowarzyszeń i fundacji w 2001 i 2002 roku.

Ustawa ta, zatytułowana Prawo do Działalności Charytatywnej i Wolontariatu, weszła w życie 29 czerwca 2003 roku i stanowiła specyficzną regulację pracy wolontariuszy i organizacji wolontariackich. Wprowadzenie tych zapisów jest nie wątpliwym znaczącym krokiem w dalszym promowaniu wolontariatu w polskim społeczeństwie. Powinny one służyć również umocnieniu procesu rozwoju organizacji społecznych i zaangażowania w nie obywateli kraju. Tym niemniej praktyczne skutki wejścia w życie nowego prawa będą widoczne dopiero po miesiącach czy nawet latach.

1.3 Współpraca wolontariat – uniwersytet w Polsce

Pracownicy uniwersytetów są zaangażowani w różne rodzaje działań wolontariackich poza uniwersytetami, szczególnie w obszarze Uniwersytetów Trzeciego Wieku, których jest ponad 10 000 w Polsce (licząc je wszystkie – te duże i te małe). Uniwersytety są zainteresowane współpracą z tego typu grupami lokalnymi. Popularny obecnie ruch edukacji dorosłych może być obserwowany również w Polsce, dając sposobność seniorom do udziału w różnych działaniach aktywizujących, prowadzonych przez pracowników naukowych uniwersytetów. Istnieje 16 Uniwersytetów Trzeciego Wieku, związanych bezpośrednio w uniwersytetami. Wszystkie one należą do narodowego stowarzyszenia, które jest koordynowane przez Warszawską Akademię Medyczną. Są inne Uniwersytety Trzeciego Wieku, które proszą uniwersytety o akredytację ich wolontariuszy lub o przyjęcie ich wolontariuszy na kursy uniwersyteckie. Generalnie kursy różnią się w zakresie tematyki, rodzaju prezentacji i formy – od otwartych wykładów i wynegocjowany udział po uzgodnione kursy dla UTW lub określone obustronną umową kursy, warsztaty, wycieczki i programy zdrowotne. Pierwotne skupienie uwagi uniwersytetów na ludziach starszych zaczyna ewoluować w kierunku edukacji grup pokrzywdzonych lub wykluczonych społecznie. W wielu miejscach prowadzone są programy edukacyjne dla osób na wcześniejszej emeryturze, gospodyń domowych, bezrobotnych i niepełnosprawnych.

2. Przykłady dobrej praktyki i efektywności współpracy.

2.1 Sukcesy i wyzwania

Dane zebrane w latach 2001-2005 wskazują na rosnące zaangażowanie obywateli w działalność wolontariatu w Polsce. W tym czasie podwoiła się prawie liczba dorosłych wolontariuszy.

2.2 Przykłady dobrej praktyki i reguły postępowania

2.2.1 Przykłady dobrej praktyki

Jednym z przykładów dobrej praktyki jest współpraca „Centrum Wolontariatu” z Uniwersytetem Warszawskim. „Centrum Wolontariatu” działa jako organizacja koordynująca sieć 16 regionalnych centrów i organizacji pracujących w ramach Europejskiego Serwisu Wolontariackiego.

Istnieje ponad tuzin regionalnych i lokalnych Centrów Wolontariatu, działających w ramach Stowarzyszenia Centrów Wolontariatu. Reprezentanci tych centrów uczestniczą w regularnych spotkaniach, organizowanych w celu przedyskutowania spraw, związanych ze współpracą z innymi organizacjami i instytucjami, zagadnieniami prawnymi i ekspansją działań Centrów Wolontariatu w sektorze publicznym i prywatnym.

Reprezentanci tych centrów pomagają tworzyć nowe lokalne centra, służą radą i dzielą się doświadczeniem. Zapewnia to stały przyrływ nowych wolontariuszy, nie tylko z dużych aglomeracji miejskich. Organizowane są warsztaty dla

wolontariuszy i koordynatorów w celu przygotowania obu stron do przyszłej pracy w danej lokalności społecznej.

Wszystkie organizacje, będące w Stowarzyszeniu Centrów Wolontariatu działają zgodnie ze standardami, obowiązującymi Regionalne Stowarzyszenia Wolontariatu i narodowe Centra Wolontariatu.

Jednym z największych osiągnięć Stowarzyszenia Centrów Wolontariatu jest jego udział w tworzeniu podstaw prawnych, związanych z pracą wolontariuszy pod ustawę o Korzyściach Publicznych i Pracy Wolontariusza.

Jednocześnie Stowarzyszenie koordynuje działalność wszystkich wolontariuszy z Uniwersytetu Warszawskiego, którzy prowadzą wykłady i kursy dla Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Uniwersytet Trzeciego Wieku, utworzony przy Krakowskim Uniwersytecie Jagiellońskim jest głównie finansowany przez uniwersytet. Uniwersytet udziela prowizji starszym studentom na ich udział w normalnym programie nauki akademickiej. Promotorzy i organizatorzy kursów nie są wynagradzani, a koszty organizacji kursów są pokrywane z drobnych opłat rocznych uczestników.

2.2.2 Reguły postępowania w dobrych praktykach

Główną regułą jest danie wolontariuszom szansy na poznanie ich własnej społeczności lokalnej. Z drugiej strony edukacja jest istotnym aspektem życia wielu starszych osób, może wykreować ich pewność siebie i niezależność, Umożliwia starszym ludziom znalezienie rozwiązania dla ich praktycznych i psychologicznych problemów.

3. Bariery i możliwości przyszłego rozwoju

3.1 Bariery

Praca w roli wolontariusza nie jest szczególnie popularna w Polsce. Badania koordynowane przez Stowarzyszenie KLON/JAWOR i opublikowane w grudniu 2001 roku ujawniły, że tylko 10% z 1000 przebadanych osób dorosłych było wolontariuszami. Ten niski stopień uczestnictwa w wolontariacie może być skutkiem polityki państwa, organizującego w czasach Komunizmu „obowiązkowe prace społeczne” oraz częściowo sytuacji ekonomicznej i społecznej obywateli. Istotną barierą przyszłego rozwoju usług wolontariuszy jest brak współpracy pomiędzy polskimi stowarzyszeniami i instytucjami związanymi z wolontariatem.

3.2 Możliwości

Nowe regulacje prawne są niewątpliwie znaczącym krokiem w kierunku ogólnokrajowego promowania wolontariatu w polskim społeczeństwie. Powinny one służyć również rozwojowi i wzrostowi aktywności organizacji charytatywnych i stowarzyszeń. Większość studentów ma dzięki pracy wolontariusza możliwość poznania nowych kultur i osób mieszkających w innych krajach. Wielu widzi w takiej pracy sposobność doskonalenia znajomości języków obcych i zdobycia w przyszłości lepszej pracy.

4. Wnioski i rekomendacje

4.1 Wstępne wnioski i podsumowanie

Pracownicy uniwersytetów są w Polsce zaangażowani w różnorodną działalność wolontariacką. Liczba aktywnych wolontariuszy rośnie systematycznie z roku na rok. Od kiedy Polska stała się członkiem Unii Europejskiej w 2004 roku wzrosła świadomość indywidualnych korzyści z pracy w charakterze wolontariusza. Coraz więcej osób dorosłych wykorzystuje możliwość wyjazdu bez ograniczeń do innych krajów europejskich. Pracują za granicą jako wolontariusze i po powrocie do Polski rozpropagują tę ideę we własnym kraju.

Większość uniwersytetów umożliwia wolontariuszom aktywne działanie w społeczności lokalnej:

- prowadzą prezentacje dla członków społeczności lokalnej lub im asystują,
- organizują lub pomagają przy organizacji różnych targów i festynów,
- rozpowszechniają program uniwersytecki, przeznaczony dla wolontariuszy podczas różnych spotkań

5. Dodatkowe informacje

5.1 Bibliografia

1. Musiała, A. (2003) "The Legal Aspects of voluntary Work" – praca doktorska, Uniwersytet Warszawski
2. Sieveking, K. (2001) European Voluntary Service for Young People. Questions of Status and Problems of Legal Policy. Berlin: Walter de Gruyter

3. Supiot, A. (2001) Beyond Employment. Changes in Work and the Future of Labour Law in Europe. Oxford: Oxford University Press

5.2 Źródła internetowe

www.fip.ngo.pl

www.wolontariat.org.pl

www.klon.org.pl/

www.icnl.org

www.msz.org.pl

www.badania.ngo.pl

www.ngo.pl